

ЛОБУНОВ Денис Олександрович, курсант 123 навчальної групи курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України (*м. Київ, Україна*),

Науковий керівник:

ЛИСИЧКИНА Ірина Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри філології та військового перекладу, Київський інститут Національної гвардії України (*м. Київ, Україна*)

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВО-ПУБЛІЦИСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ

Наразі інформаційна складова війни набула критичного значення, а переклад став важливим інструментом у боротьбі за міжнародну підтримку України та формування об'єктивного розуміння подій. Актуальність розгляду особливостей перекладу в межах професійної мовної комунікації зумовлена необхідністю забезпечити точність, оперативність та адекватність передавання інформації про військові дії та героїчний опір українського народу.

Мета нашої наукової розвідки полягає в окресленні основних труднощів перекладу військово-публіцистичних матеріалів про війну в Україні. Матеріалом дослідження слугували україномовні статті про війну в Україні, опубліковані в «Українській правді» та їхні переклади, розміщені на англійській мовній версії офіційного сайту цього видання.

Однією з найсуттєвіших проблем перекладу військово-публіцистичних текстів є передача військової термінології [1], яка стрімко розширюється в умовах активних бойових дій. Поява нових зразків озброєння, тактичних прийомів та організаційних структур вимагає від перекладача не лише глибокого розуміння військової справи, а й здатності оперативно приймати рішення щодо способів номінації нових реалій у цільовій мові [2].

Тексти про війну в Україні насичені культурно-специфічною лексикою, яка відображає унікальний досвід українського народу та не має прямих еквівалентів в інших мовах.

Емоційно забарвлена лексика на позначення російських окупантів становить окрему перекладацьку проблему. Слова «рашисти» (поєднання «росіяни» та «фашисти»), «орки» та інші евфемізми відображають колективне ставлення українців до агресора, але їх прямий переклад може не передавати всієї глибини емоційного навантаження або навіть викликати непорозуміння. Перекладач має знайти баланс між збереженням емоційної складової та забезпеченням зрозумілості для цільової аудиторії, що може вимагати використання описового

перекладу або функціональних аналогів.

Топонімічна проблематика набула особливої гостроти в контексті деколонізації української мови та відмови від російських форм географічних назв. Написання Kyiv замість Kiev, Kharkiv замість Kharkov стало питанням національної ідентичності та політичної позиції. Міжнародні медіа поступово переходять до використання українських форм, що відображає визнання суб'єктності України та повагу до її мовних норм. Перекладач має дотримуватися актуальних рекомендацій щодо транслітерації українських топонімів та бути обізнаним з політичними імплікаціями різних варіантів написання.

Переклад військово-публіцистичних матеріалів неминує стикається з питанням ідеологічного навантаження та вибору між нейтральною термінологією та лексикою, що відображає певну політичну позицію. Російська пропаганда послідовно уникає слова «війна», замінюючи його евфемізмом «спеціальна військова операція», тоді як український та міжнародний дискурс чітко кваліфікує події як війну, агресію та вторгнення. Перекладач, працюючи з українськими джерелами для міжнародної аудиторії, має свідомо обирати термінологію, яка відповідає міжнародно-правовій кваліфікації подій.

Номінація учасників конфлікту також несе значне ідеологічне навантаження. Українські тексти послідовно використовують лексеми «окупанти», «загарбники», «військові злочинці» на позначення російських військових, тоді як спроби створити хибний баланс через використання нейтральної термінології можуть спотворювати суть подій. Перекладач має розуміти етичні імплікації своїх термінологічних рішень та усвідомлювати відповідальність за формування об'єктивного розуміння конфлікту в міжнародному інформаційному просторі.

Сленг та розмовна лексика активно проникають у публіцистичні тексти, особливо в матеріалах соціальних мереж та неформальних джерелах інформації. Військовослужбовці та волонтери створили специфічну лексичну систему, яка включає жаргонізми, скорочення та новотвори. Переклад таких елементів вимагає глибокого розуміння контексту та здатності знайти функціональні еквіваленти, які б передавали не лише денотативне значення, а й стилістичне забарвлення та соціолінгвістичні конотації.

Переклад військово-публіцистичних матеріалів ставить перед фахівцем складні етичні дилеми, пов'язані з питаннями об'єктивності, відповідальності та впливу перекладу на формування міжнародної думки. Перекладач неминує стає учасником інформаційної війни, і його рішення можуть мати далекосяжні наслідки для сприйняття конфлікту міжнародною спільнотою. Прагнення до об'єктивності не означає створення хибної еквівалентності між агресором та жертвою агресії, а вимагає точного відображення фактів та контексту подій.

Робота з матеріалами про воєнні злочини, гуманітарні катастрофи та людські жертви потребує особливої чутливості та відповідальності. Перекладач має уникати сенсаціоналізму та маніпуляцій, які можуть травмувати постраждалих або спотворити масштаб трагедії. Водночас необхідно зберегти емоційний вплив свідчень очевидців та документальних матеріалів, щоб міжнародна аудиторія

могла повністю усвідомити жахіття війни та необхідність припинення агресії.

Боротьба з дезінформацією та пропагандою вимагає від перекладача критичного мислення та здатності розпізнавати маніпулятивні прийоми. При роботі з матеріалами, що містять елементи пропаганди, перекладач має вирішити, чи доцільно зберігати маніпулятивні елементи оригіналу, чи необхідно їх нейтралізувати або супроводити коментарями. Ця дилема особливо гостро постає при перекладі російських джерел, де евфемізми та спотворення фактів є системними.

Таким чином, переклад військово-публіцистичних матеріалів про війну в Україні є складним міждисциплінарним процесом, який вимагає від фахівця не лише високої мовної компетенції, а й глибокого розуміння військової справи, політичного контексту та культурних особливостей. Основні труднощі перекладу зумовлені гібридною природою військово-публіцистичних текстів, необхідністю одночасного збереження фактологічної точності та емоційного впливу, а також етичними дилемами, пов'язаними з позиціонуванням перекладача в умовах інформаційної війни.

Термінологічні виклики, культурно-специфічна лексика, ідеологічне навантаження та емоційно-експресивна складова текстів потребують застосування комплексу перекладацьких стратегій від транслітерації та калькування до описового перекладу та функціональних замінів. Вибір оптимальної стратегії має ґрунтуватися на ретельному аналізі комунікативної ситуації.

Перспектива наших подальших досліджень з обраної проблематики полягає в окресленні парадигми перекладацьких стратегій і тактик до виокремлених труднощів перекладу військово-публіцистичних текстів про війну в Україні.

Список використаних джерел

1. Яременко О. А., Лазебна О. А. Тематична класифікація термінологічної лексики військово-політичного дискурсу (на матеріалі сучасних німецькомовних часописів). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Том 32(71) № 6 Ч. 1. С. 185–190. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-1/33>.
2. Лисичкіна І.О., Лисичкіна О.О. Сучасна військова лексика в аспекті англо-українського перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2022. № 57. С.184–187 DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.57.44>.